

menjat mon *releu*», *Senescal d'Egipte* (NCl. XLVIII, 157); «*relleu de la taula*: reliquia, analecta», Busa-N. (1507, E-vr-2).

Seguieix essent ben viu tot al llarg dels Pirineus, des del Ross. cap a ponent, en part amb aplicacions secundàries: Ribag. *relèu* «les sobres del menjar» (Navarro, *CongrLlCat.*, p. 231); «*relleu*: los desperdicios de las comidas, que se echan en un recipiente y que después se mezclan con la comida de los cerdos», Vall d'Àneu (Pol, 25), *řaléřys* 'els pilons d'herba que cau a terra en la menjadora i que el bestiar no es menja' en pobles pall. veïns a la Vall de Cardós (en lloc del que a Estaaon anomenen *baléřstros*, 1934); en el Ross. s'aplica especialment a les llaminadures que després del bateig es reparteixen a la gent del poble, d'on també 'repartiment de coses bones', 'escampall de bella menudalla': «de flors semblava que el bon Déu / pertot havia fet *relleu*: / grogues, blaves, roses i blanques, / estelen lo vellut dels prats», Saisset (*Catal. d. R.*, 177); en el Canigó «*ralleu m.*: cérémonie qui consiste a lancer, après le baptême, des dragées, des noisettes et même des pièces d'argent» (Jampy, *Roses y Violes Munt. de Canigó*, s. v.); *dia de relleu* 'dia de festa pobletana': «si vol riure, Mossurt, vagi-se'n dessiguït, / davant de Sant Mateu / --- / semblava un dia de *relleu*! / De Sant Jaume, de Sant Mateu, / tota la gent del poble aquí avia caiguda», Saisset (*Perpiny.*, p. 22).

Igualment fr. ant. *reliefs* 'deixalles d'un àpat'; oc. ant. *releu* > port. ant. *releu* «acrèscimo, résto, sobejo» (Sta. Rosa de Viterbo); no estrany al cast. *relieves*. D'un encreuament de *relleus* amb *fleumeries* sembla sortir un *relleumaries* recollit per Griera a Ribes (*AlcM*), d'on *relleunejar* 'anar amb calma' Vic (*DAG*) i *relleune* 'calmós' id., en els quals ha influït el sinònim *cançonejar*.

De *rellevar* 'fer en relleu', ve el *relleu* artístic, que ja figura en el *ThPu* d'On. Pou: «obra de *relleu*: anaglyph», «LA CAPELLA: imàgens de *relleu*: anaglyph», «*relleu*: sculptura» (*ThPu.*, 185, 165, 11). *Relleuada*; *relleवाद*; *rellevament*; *rellevar*.

Sollevar o *sosllevar*, formes usals i inobjectables totes dues, i totes dues igualment antigues: «Matrocs --- tota la terra era fort *solleuada* e que per tots los moros de de<l>là era gran fama que croada de crestians venia», a. 1308 (*BABL* II, 324).

Però a l'Ed. Mj. es troba més sovint *sosllevar*; segons sembla, molt més freqüent: «lo rey Carles --- en vetlant pensava --- si'l reptes de fe --- metràs-ho en poder del rey d'Anglaterra e --- con la batalla serà fermada e les gents ho sabran, axí con estant tots *soslevats* de rebellar, cessaran, e diran — a quèns rebel·larem? Que'l rey d'Aragón ha anar a la batalla, e si era vençut, nós seriem martrris, ab lo poder que'l rey Carles ha», Muntaner, § 72, fets de 1282: així en les bones eds.: Soldevila (724b1) i Casac. (que ho repeteix en nota, II, 20, 11; *solle*- en la mala ed. de Bofarull, p. 127); «Galvany --- ma cort --- no serà ten honorada d'axí bona cavalleria --- con vós la n'avèts gitade per lo vostre *soslevemen*», Reixac (*Q.*, 17.1, trad. el

fr. ant. *esmuete*, «*sollievo*» Todesco); *suslevar* 'enlairat', Eiximenis (*Dones*, 161.26); «la medicina amarga --- puyen e *sosleva* e sosomeu», Alcoati (fº 63); «precte, doncs, que-m *sosleves* ab la ajuda de la tua santa oració».

També se'n cita un cas, de *sollevar*, en un document de 1391 i en quatre textos dels Ss. xv-xvii (*AlcM*, *DAG.*, que no hem verificat). Modernament el mot és poc vigorós en els centres de la llengua (no és col·loquial de Bna., Val., Palma etc.).

Sembla clar que la llengua comuna no s'ha decidit entre *soll-* i *sosll-*, i no hi ha dubte que una i altra forma són legítimes; però el suport que ha aportat a aquella el fet que la tradició lexicogràfica no vagi recollir l'altra, té escàs valor, no essent mot d'ús col·loquial en la llengua comuna.⁹ Entre els bons escriptors moderns Puig i Ferrater, Coromines i d'altres han usat *sosllevar*, *-ament*; d'altres (entre ells algun de no menys bo i important) se cita l'altra forma; caldria comprovar-ho en les edicions prínceps i autoritzades tenint en compte que l'alteració constatada en Muntaner es deu repetir en altres casos (estic segur que Pons i Pagès usava *sosllevar* tot i que en una edició li posen *sollevar*), car pertot cal comptar amb la mà irrespectuosa dels correctors «de català» i d'impremta, i el seu sacrosant sanhedrí.¹⁰

Podem estar segurs que alguns dels bons van escriure *sollevar*: «les recomanacions de ma santa mare y les pràctiques del seminari, quals arrels, per altra part, sentia de més en més *sullevades* del cor», MrnVayreda (*Puny.* II, 64, 256). El que de mi puc dir és que en ma vida no he sentit *sollevar*, mentre que *sosllevar* m'és ben conegut i usat des de jovent: admeto que hi pugui influir algun tint comarcal del meu llenguatge familiar. El meu pare en feia gran ús parlant, i l'escriví sovint des del primer llibre: «van tornar-me --- a la celda --- tenia molta set, però allí no hi havia més que una galleda plena d'aigua bruta, amb tot de bocins de calç *solleuada* de les parets per la mullena; i no'n vaig voler beure de fàstic que va fer-me» (*Presons Im.* VII, 57).

Si no és vulgar a Barcelona ni a Mallorca, sí que ho és molt en la forma *sosllevar* a l'Empordà (i Urgell, *AlcM*) i també a Menorca, on Moll el definia «irritar molt», «exasperar».¹¹ En tot cas no hem de perdre de vista el fet que en aquest cas les tres grans llengües literàries romàniques col·laboraven a afavorir *soll-* als ulls dels nostres lexicògrafs: fr. *soulever*, it. *sollevar*, cast. *solevar* (en canvi oc. ant. *soslevar* o *sotzlevar* «lever, élever, soulever; ouvrir la terre, lui donner le premier labour», cinc o sis casos ja des de c. 1200, Ss. XIII-XIV: *PSW* VII, 855; cf. Bartsch, *Chrest.*, 16.8, i Stichel, 78, el cita dels Evangelis de Lió); però és clar que el català no s'ha de governar per les llengües veïnes: és evident que la *-s-* de *sos-* està exclosa per la fonètica italiana i francesa, i que el castellà respon amb *so-* al nostre *sots*. De fet, la nostra llengua oposa *sospejar*, *soscavar*, *sostovar*, *sospedrar*, *socaire* als cast. *sopesar*, *socavar*, *socaire* etc. *Sol(s)levadis*. *Sosllevarment*.